

ESTIMA'T PER SABER ESTIMAR

Projecte d'Educació Emocional

MARINA LEAL COMALLONGA

TREBALL FINAL DE GRAU

Tutora: CAROLINA CAÑELLAS

GRAU D'EDUCACIÓ SOCIAL

2019/2020

21/05/2020

Facultat d'Educació Social i Treball Social Pere Tarrés

ESTIMA'T PER SABER

ESTIMAR

Projecte d'Educació Emocional

ABSTRACT

'Love yourself to know how to love' is an Emotional Education project. It is aimed at children aged between 6 to 12 years old of the 'Espai SIS' Institution in Moià.

After a period in which a lack of knowledge and tools regarding emotions had been detected, a project has been designed in order to work on the Emotional Education aspect with its participants from an introductory base. Its aim is not only to provide children emotional knowledge but also a first contact with some of the everyday basic emotions. This project will be carried out for a month within the sessions of the 'Espai SIS' by two of its professionals, a Social Educator and a Social Integrator.

Key words: Emotional Education, Emotional Intelligence, children at risk, emotions, Socioeducative Intervention Service

Estima't per saber estimar és un projecte d'Educació Emocional centrat en l'Espai SIS de Moià i dirigit al grup dels petits, infants d'entre 6 i 12 anys.

Després d'un període on s'ha detectat la manca de coneixements i eines sobre les emocions, s'ha realitzat un projecte on es treballi l'Educació Emocional des d'una base introductòria per als infants. Està pensat per proporcionar als infants coneixement emocional i un primer contacte amb algunes de les emocions bàsiques del dia a dia.

És un projecte que es durà a terme durant un més dins de les sessions de l'Espai SIS de Moià per les professionals d'aquest, una Educadora Social i una Integradora Social.

Paraules claus: Educació emocional, Intel·ligència emocional, infància en risc, emocions, Servei d'Intervenció Socioeducativa.

“Estima't per saber estimar” es un proyecto de Educación Emocional centrado en el Espacio SIS de Moià y dirigido al grupo de los pequeños, niños y niñas de entre 6 y 12 años.

Después de un periodo donde se ha detectado la carencia de conocimientos y herramientas sobre las emociones, se ha realizado un proyecto donde se trabaje la Educación Emocional desde una base introductoria para los niños. Está pensado para proporcionar a los niños y niñas conocimiento emocional y un primer contacto con algunas de las emociones básicas del día a día.

Es un proyecto que se llevará a cabo durante un mes dentro de las sesiones del Espacio SIS de Moià por las profesionales de éste, una Educadora Social y una Integradora Social.

Palabras claves: Educación emocional, Inteligencia emocional, infancia en riesgo, emociones, Servicio de Intervención Socioeducativa.

*“Et queda bé remar plovent,
anar-te preguntant com viure.”*

Canço de l'aire – Oques Grasses

AGRAÏMENTS

Vull agrair el suport que m'ha donat la meva família i la meva parella durant aquest procés, realment han estat un gran recolzament després de passar per moments de tota mena, i és una gran part que hi ha darrera d'aquest projecte que no es pot apreciar.

També a la Carol, la meva tutora, per guiar-me en tot moment.

SUMARI

1. INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ	2
2. MARC TEÒRIC I JURÍDIC	5
2.1. Emocions	5
2.2. Emocions i pensaments	6
2.3. Emocions – Sentiments	7
2.4. Educació emocional	8
2.5. Intel·ligència emocional	10
2.6. Infància en risc	11
2.7. Marc legal	11
2.8. Servei d'Intervenció Socioeducativa	12
2.9. Estudis	13
3. DIAGNÒSTIC	14
3.1. Detecció de les necessitats	14
3.2. Ubicació de la recerca	15
3.3. Establiment justificat de les prioritats a partir de les necessitats detectades i pronòstic.	18
4. FORMULACIÓ DEL PROJECTE	19
5. PLANIFICACIÓ	20
5.1. Descripció de les diferents línies	20
5.2. Unitats de programació	21
6. APLICACIÓ	32
6.1. Gestió i organització interna	32
6.2. Pla d'actuació	34
6.3. Pressupost/finançament	34
7. AVALUACIÓ	35
7.1. Avaluació inicial	35
7.2. Avaluació de procés	37
7.3. Indicadors d'avaluació	37
7.4. Instruments d'avaluació i temporalització	38
7.5. Avaluació final i d'impacte	39
8. CONCLUSIONS	40
9. BIBLIOGRAFIA	42

1. INTRODUCCIÓ I JUSTIFICACIÓ

Presento un projecte dirigit als infants d'un Servei d'Intervenció Socioeducativa, que es desenvolupa dins de la dinàmica quotidiana del servei. Pretenc crear un espai educatiu on treballar les emocions i la coneixença d'aquestes en el dia a dia de cada infant. Basant-me en un aprenentatge dinàmic i on la diversitat enriqueixi el procés.

Ho duc a terme mitjançant la pràctica d'activitats enfocades cap a l'experimentació de les emocions i el creixement personal, on la participació sigui la base del projecte, creant espais d'intercanvi i col·laboració en les activitats plantejades.

Entenc la societat com un entorn divers el qual genera desigualtats, on ens podem trobar individus en situació de risc i vulnerabilitat mentre d'altres viuen una realitat totalment contrària, és a dir, de benestar econòmic i social. Aquest fet genera grans desigualtats, creant inestabilitat emocional sobretot per aquells que es troben en situacions més vulnerables.

Per tant, entenc la postura de l'educador social com un agent que el seu paper és integrador per als col·lectius més vulnerables fent d'intermediari facilitador i cohesionador en la societat. Paral·lelament entenc que l'usuari ha de ser el principal protagonista de la seva vida, i per tant, del seu procés, fent que l'educador social adopti una posició d'acompanyament, facilitant una acció educativa que proporcioni apoderament i creixement personal.

És imprescindible la col·laboració de tots els agents que formin part del procés educatiu dels infants, però el principal agent serà l'infant. No obstant, els diferents agents actius en aquest procés han d'entendre l'educació emocional amb una mirada transversal i dinàmica.

Per altra banda, entenc el context del Servei d'Intervenció Socioeducativa, com un servei on els infants tenen un alt grau de vulnerabilitat i on la diversitat juga un paper important. Aquest fet dificulta el procés de desenvolupament emocional i posa barreres evidents a l'hora de saber gestionar-les i reconèixer.

És per això que aquest projecte pretén ser una eina útil per treballar les emocions i promoure la identificació i gestió d'aquestes amb èxit. Buscant un creixement personal i emocional dels infants, alhora d'una millora de la dinàmica del Servei d'Intervenció Socioeducativa.

Aquest projecte neix amb la intenció d'educar emocionalment als infants, fent que sigui una eina que faciliti la gestió i la coneixença de les emocions, fent que el Servei d'Intervenció Socioeducativa sigui un nucli d'aprenentatge emocional.

L'infant ha de ser l'agent actiu del seu creixement personal. La desconeixença sobre les emocions i la manca d'una bona autogestió emocional entre els infants és un problema a l'hora de dur a terme un bon procés en tots els àmbits de la seva vida. És un col·lectiu el qual té una gran càrrega emocional i per tant, l'educació emocional és una activitat alliberadora que pot ajudar a grans canvis en les vides d'aquests, essent generador de noves mirades i oportunitats.

Donant eines per aprendre, conèixer i saber gestionar les emocions, es poden generar espais enriquidors entre educador i infant o entre ells/es mateixos/es. A més de millorar l'autoestima i la mirada dels infants.

Partim d'un context de vulnerabilitat on la diversitat i la manca de recursos per tirar endavant i saber gestionar les emocions, afecta el procés vital de cada un d'ells/es.

Detecto que les necessitats que presenten aquests infants són importants com per plantejar-se fer un treball actiu envers la gestió de les seves emocions. Són infants que la percepció d'ells mateixos és negativa i així ho manifesten. Tant el seu llenguatge verbal com el no verbal, expressen tristesa i rebuig cap a qui són. Tanmateix, no saben seguir una conversa on les emocions juguin un gran paper, ja que ho acaben fent front amb el silenci o amb el canvi de tema. Tanmateix, ells mateixos també acaben demanant parlar en els moments que menys t'ho esperes, però tenen la dificultat de saber identificar quina emoció estan vivint en cada situació.

El treball està diferenciat en dues parts. La primera és més teòrica, on fonamentem mitjançant llibres, articles i estudis, els següents temes: l'educació emocional, infància en risc i el recurs on està centrat el projecte, un SIS. Aquesta part és fonamental per situar el context del qual estem parlant i poder donar coneixença d'informació sobre el

que tractarà el treball. Cal tenir una bona base, per poder entendre tot el conjunt del treball.

La segona part, tracta sobre el disseny d'un projecte sobre la gestió de les emocions, pels infants d'un Servei d'Intervenció Socioeducativa, en especial, l'espai SIS del Moianès. Aquest projecte pretén proporcionar eines als infants per tal d'ajudar-los a gestionar les emocions i facilitar-los el procés que estan vivint.

En aquesta segona part, es desenvolupa: el diagnòstic; la formulació del projecte; la planificació (línies d'acció, unitats de programació); l'aplicació; l'avaluació; i finalment unes conclusions amb els punts forts i febles, i les línies de futur del projecte.

2. MARC TEÒRIC I JURÍDIC

2.1. Emocions

La vida està plantejada perquè les persones siguin competents en què fa el físic, i la intel·ligència basada en el llenguatge i la lògica, però molts cops queda absent ser competent en el que fa les emocions.

Les emocions són part de cada una de les persones, i no en podem prescindir. Però en canvi no en donem la importància que requereix, i fins i tot molts cops no sabem ni com definir-les.

Diversos autors que tracten el tema, tenen la seva pròpia definició, però deixen veure que és un concepte complex. Tot i això, cada una d'elles ens poden ajudar a complementar-se i a trobar una pròpia.

Com diu Francisco Mora a l'article de Bisquerra (2012) les emocions són "Aquell motor que tots portem dins. Una energia codificada en certs circuits neuronals localitzats en zones profundes del nostre cervell (en el sistema límbic) que ens mouen i ens empenyen a viure, a voler estar vius en interaccions constants amb el món i amb nosaltres mateixos. Circuits que, mentre estem desperts, es troben actius, en alerta, i ens ajuden a distingir estímuls importants per la nostra supervivència."

També tenim a Bisquerra (2003) que ens diu que una emoció és "Un estat complex de l'organisme caracteritzat per una excitació o pertorbació que predisposa a una resposta organitzada. Les emocions es generen com a resposta a un esdeveniment extern o intern."

Un dels autors claus quan parlem d'emocions és Goleman (1995), i ell defineix les emocions com "un sentiment i als pensaments, als estats biològics, als estats psicològics i a la mena de tendència a l'acció que el caracteritzen. Hi ha centenars d'emocions i moltes més combinacions, variacions, mutacions i matisos diferents entre totes elles. En realitat, hi ha més subtileses en l'emoció que paraules per a la seva descripció."

Seguint amb Goleman (1995), també ens deixa una segona definició, de manera més subtil, i la qual ens porta a analitzar etimològicament la paraula "emoció". Ens diu que

són “Impulsos que ens porten a actuar, programes de reacció automàtica amb els quals n’ha dotat l’evolució. La paraula “emoció” prové del llatí “movere” (que significa “moure’s) més el prefix “e-“, que significa una cosa així com “moviment vers” i que suggereix, d’aquesta manera que en tota emoció hi ha implícita una tendència vers l’acció”.

2.2. Emocions i pensaments

És important saber les parts principals del nostre cervell i d’on surten les emocions, ja que per molt que no ho creiem, les emocions juguen un paper molt important en el nostre dia a dia i sobretot en el que fa el pensament.

Goleman (1995) ens destaca tres grans parts del cervell:

- Tronc cerebral

És el cervell primitiu, el qual compartim amb les altres espècies. Es troba a la part superior de la medulla espinal i regula les funcions vitals bàsiques.

Es tracta simplement d’un conjunt de reguladors programats pel funcionament del cos. No és una part pensant.

- Neocòrtex

El cervell pensant. Configura l’estat superior del sistema nerviós.

- Sistema límbic (emocions)

Envolt i rodeja al tronc cerebral. És la part emocional, la que va afegir les emocions a les respostes del cervell.

Cal remarcar, que del tronc cerebral van sorgir primerament els centres emocionals, i que no va ser fins milions d’anys després, que van donar lloc al neocòrtex, la part pensant.

Aquest fet ens deixa veure com de relacionades van les emocions a l’hora de pensar.

Goleman (1995) ens explica que la tensió emocional que dura molt temps pot obstaculitzar les facultats intel·lectuals dels nens/es i que pot desencadenar dificultats a l’hora d’aprendre.

No sempre un quocient intel·lectual per sobre la mitjana, fa que els nens/es puguin aprendre adequadament. És aquí on les emocions juguen un paper imprescindible, i per tant no les podem deixar a l'oblit.

És aquí quan no només s'ha de treballar la intel·ligència racional, sinó donar importància i treballar la **intel·ligència emocional**.

Tant la part pensant, com l'emocional són importants en el nostre dia a dia, van connectades entre si, i les hem de saber gestionar adequadament.

2.3. Emocions – Sentiments

És important saber la diferència entre emoció i sentiment. És fàcil caure en l'error de pensar que en sabem la diferència però quan és l'hora de buscar-la no la trobem. Per això cal tenir-ho clar.

Ruiz (2019) ens diu que quan parlem d'emoció, estem parlant un procés multidimensional que es dona a diferents nivells:

- Psicofisiològic
Canvis en l'activitat fisiològica
- Conductual
Preparació per l'acció
- Cognitiu
Anàlisi de la situació i la seva interpretació subjectiva en funció de la història subjectiva de la persona.

Bisquerra (2003) ens ho explica amb altres paraules:

- Una informació sensorial arriba al centre d'emocions del cervell.
- Com a conseqüència es produeix una resposta neurofisiològica
- El neocòrtex interpreta la informació

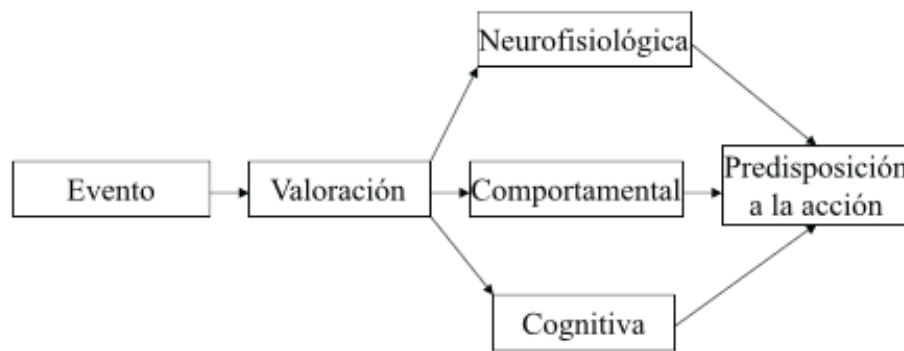

Figura 1: Concepte d'emoció. Font: Bisquerra (2003)

En canvi, quan parlem de sentiment, ens referim com bé diu Ruiz (2019) a l'experiència subjectiva d'una emoció. La suma de l'emoció instintiva i curta, juntament amb el pensament que tenim de forma racional d'aquella emoció.

L'emoció és curta, però és la que experimentem en primer moment. Però un cop l'hem raonat, i l'expressem, estem passant a parlar de sentiments.

2.4. Educació emocional

L'educació emocional no té fi. Hauria de començar en els nostres inicis educatius i mai deixar de formar-nos, ser permanent en la nostra vida.

Bisquerra, (2003 i 2005) diu que l'educació emocional és “un procés educatiu, continuat i permanent, que pretén potenciar el desenvolupament de les competències emocionals com a elements essencials del desenvolupament integral de la persona, com objecte de capacitar-la per a la vida. Tot té com a finalitat el benestar personal i social.”

Abans de seguir, és important saber de què estem parlant quan diem “competències emocionals”, ja que és un concepte que surt a l'anterior definició i no podem passar per alt. El mateix autor Bisquerra (2003) ens explica que són “Conjunt de coneixements, capacitats, habilitats i actituds necessàries per comprendre, expressar i regular de forma apropiada els fenòmens emocionals. Es poden distingir dos grans blocs: Capacitat d'autoreflexió (intel·ligència intrapersonal), la qual es basa a identificar les pròpies emocions i regular-les de forma apropiada; i l'habilitat de reconèixer el que els altres estan pensant i sentin (intel·ligència interpersonal), la qual es basa en les habilitats socials, empatia, captar la comunicació no verbal, etc.” (p.22)

Seguint amb aquest fil, cal aprofundir més en el concepte de competències emocionals, ja que és el que ens ajudarà a donar una part de la base del projecte.

Bisquerra i Pérez (2007) ens diuen que el Grup de Recerca en Orientació Psicopedagògica (GROP), creat l'any 1997 i del qual Bisquerra en va ser fundador, és especialitzat a treballar en l'àmbit de l'educació emocional, i en investigació i docència. Quan ens parla de competències emocionals, ens remarca cinc blocs que ajuden a concretar més el concepte, i els quals són:

- Consciència emocional

És la capacitat de ser conscients quines són les pròpies emocions i la dels altres. Inclou habilitats per ser conscients de quines emocions entren en joc en cada context determinat.

Dins d'aquest bloc, estaríem parlant també de donar noms a les emocions, saber identificar-les i expressar-les correctament.

- Regulació emocional

Capacitat per utilitzar les emocions adequadament. Prendre consciència entre emoció, cognició i comportament.

En aquest bloc, també es parla d'habilitats per tal d'afrontar les emocions negatives, utilitzant estratègies d'autoregulació.

- Autonomia emocional

Concepte ampli, que inclou característiques i elements relacionats amb l'autogestió personal. Dins d'aquest bloc trobem: l'autoestima, actitud positiva davant la vida, responsabilitat, capacitat per analitzar críticament les normes socials, capacitat per buscar ajuda i recursos i l'autoeficàcia emocional.

- Competència social

Capacitat per mantenir bones relacions amb altres persones. Cal dominar habilitats socials, capacitats per a la comunicació efectiva, respecte, actituds pro-socials, assertivitat...

- Competència per a la vida i el benestar

Capacitat per tenir comportaments adequats i responsables a l'hora d'afrontar satisfactòriament els reptes diaris de la vida (privats, professionals o socials). Fet que ens permet tenir una vida sana i equilibrada.

2.5. Intel·ligència emocional

Salovey i Mayer p.10 (1997) defineixen la Intel·ligència emocional a través de capacitats dient:

“la inteligencia emocional implica la capacidad de percibir con precisión, evaluar y expresar emociones; la capacidad de acceder y / o generar sentimientos cuando facilitan el pensamiento; la capacidad de comprender la emoción y el conocimiento emocional; y la capacidad de regular las emociones para promover el crecimiento emocional e intelectuales.”

Los beneficios de la inteligencia emocional para nuestros hijos (Goleman, a <https://www.youtube.com/watch?v=k6Op1gHtdoo> minut 1:35) relaciona la intel·ligència emocional amb les habilitats personals, saber manejar-te a un mateix i les relacions. Ho desmarca d'un aprenentatge acadèmic. Ho defineix mitjançant explicant en què consisteix:

- Consciència d'un mateix: Saber el que sentim i per què.
- Gestionar les emocions: Saber gestionar-se a un mateix, ser positiu davant de les adversitats, saber controlar les emocions que poden impedir-nos seguir endavant.
- Empatia: Entendre els altres. Saber entendre'ls no només amb les paraules, sinó també amb el llenguatge no verbal. Posar-nos al seu lloc.
- Control de les relacions: Saber resoldre conflictes, ser bo en un equip, comunicar-se, influenciar...
- Motivar-se a un mateix: Saber auto controlar-se les emocions.

Per tant, estem parlant de dos tipus d'intel·ligència:

a) Intrapersonal

Gardner citat per Goleman (1995, p.69) defineix la intel·ligència intrapersonal com: “Constitueix una habilitat correlativa – girada cap a l'interior – que ens permet configurar una capacitat exacta i veritable de nosaltres mateixos i que ens fa capaços d'utilitzar aquesta imatge per actuar a la vida d'una manera més eficaç”.

b) Interpersonal

Gardner citat per Goleman (1995, p.69) defineix la intel·ligència interpersonal com: “La capacitat de comprendre els altres: quines coses els motiven més, com treballen i la millor manera de cooperar-hi.

2.6. Infància en risc

“Infància, derivat del llatí “infant,-tis”. Trobem el seu origen a “in”, no; i “fari”, parlar. L’infant és, doncs, aquell qui es incapaç de parlar.” (*Documental infància en risc*, 2018)

Cusó (1995) ens diu que el concepte d’infància en risc és la situació que el nen/a viuen en unes condicions de vida les quals no són beneficioses, sinó que els perjudiquen o ho acabaran fent en un curt/mig temps, en el seu desenvolupament com a persones. Parlem d’un desenvolupament físic, biològic, emocional, social, etc.

També trobem la definició de Balsells (2016) que ens diu que la infància en situació de risc és “Aquella que estableix, de forma processal i dinàmica, una interacció ideogràfica i inadequada amb el seu entorn, els quals no cobreixen els seus drets inalienables, posant en perill el seu correcte desenvolupament i donant lloc a possibles inicis de processos d’inadaptació social”

En el moment que un infant es troba en una situació la qual es veu amenaçada en els desenvolupaments que he esmentat anteriorment, podem parlar d’un infant en risc.

Per poder detectar si un infant està en aquesta situació de vulnerabilitat, hi ha uns indicadors específics, els quals els anomenem indicadors de risc. Com diu Cusó (1995) aquests indicadors, ens indiquen quin tipus i grau es troba l’infant.

2.7. Marc legal

Aquest projecte es realitza dins de la dinàmica del SIS del Moianès. Aquest forma part dels Serveis Socials Bàsics, que es classifica dins de la Llei 12/2007 d’11 d’octubre de serveis socials.

El Decret 142/2010 d’11 d’octubre s’aprova la Cartera de Serveis Socials 2010-2011 i podem trobar el conjunt de prestacions de la Xarxa de Serveis Socials d’Atenció Pública, igual que hi podem trobar cada prestació ben definida i detallada. En aquest Decret hi trobem que incorporen el SIS, a on en forma d’índex ens diuen que a l’Annex 1 hi ha el punt 1.1.6 Servei d’Intervenció Socioeducativa no residencial per a infants i adolescents. Però a la vegada no el defineixen detalladament, sinó que aquest punt no el desenvolupen i ens deixen entendre que ve a fer la funció del

Centre Obert, punt que ens el posen dins del SIS, és a dir 1.1.6.1, i el qual sí que el trobem desenvolupat.

La Llei 14/2010 de 27 de maig, dels Drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, és molt important. I més concretament els següents articles:

Article 77 Prevenció del risc social. Ens parla de les actuacions intensives dels programes integrals de prevenció del risc.

Article 78 Prevenció de la desprotecció.

Article 102 i 104 mesures d'atenció social i educativa davant les situacions de risc. Hi trobem la definició i objecte del concepte d'"infància en risc", i a l'Article 104 les mesures d'atenció social i educativa davant les situacions de risc.

La finalitat com diu l'Article 18 de la Convenció sobre els Drets de l'Infant, de 20 de Novembre de 1989 i els Articles 12.1, 12.2, 37.3 37.4 i 41 de la Llei 14/2010 de 27 de maig, dels Drets i oportunitats en la infància i l'adolescència, és assegurar que els responsables de la tutela i guarda dels infants i adolescents tinguin l'oportunitat d'oferir-los aquest nivell bàsic que és necessari per al desenvolupament integral.

Decret 27/2003 del 21 de gener, de l'Atenció primària, i en especial l'Article 8 Persones destinatàries de Sistema Català de Serveis Socials i de la Xarxa Bàsica de Serveis Socials de Responsabilitat Pública. Trobem com ens diu que "totes les persones que viuen o es troben al territori de Catalunya, especialment aquelles que pateixen mancances socials que comprometen el seu desenvolupament personal i la seva integració social". I tot un seguit d'informació bàsica sobre les persones destinatàries del servei.

Cal tenir present també:

Constitució Espanyola 1978 → Es recullen tots els drets i deures fonamentals dels ciutadans de l'Estat Espanyol.

Declaració Universal dels Drets Humans 1948 → Es recullen els drets humans bàsics, aplicat a tothom.

2.8. Servei d'Intervenció Socioeducativa

El Servei d'Intervenció Socioeducativa (SIS), és un centre no residencial, el qual va dirigit a nens/es i adolescents de 0 a 18 anys amb situació de risc i les seves respectives famílies.

A diferència d'un centre obert, el SIS cobreix tota la població infantil i juvenil, mentre que un centre obert treballa més en una franja de 6-12 anys.

Els objectius que té aquest recurs són els següents:

- “Desenvolupar una proposta concreta de treball per als ens locals per l’articulació o la millora dels Serveis d’intervenció socioeducativa, entesos des de la prevenció de la desprotecció, la detecció i la intervenció en les situacions de risc de la infància, l’adolescència i les seves famílies (0 a 18 anys).
- Revisar el projecte actual i oferir orientacions per a adequar el projecte als requisits establerts per la Generalitat al Registre d’entitats, serveis i establiments socials.
- Conèixer la documentació emprada en el projecte d’intervenció socioeducativa (PEC, objectius, metodologia, protocols i circuits, etc.) per tal d’elaborar una proposta real i adaptada a les necessitats.
- Facilitar la documentació necessària per al procés d’assessorament.
- Definir unes propostes de millora.”

Aquest recurs treballa en diferents línies, les quals són:

1. Servei de suport a les famílies amb infants de 0-3 anys en situació de risc.
2. Servei d’atenció diürna (de 4 a 15 anys).
3. Servei d’Intervenció amb famílies amb infants i adolescents en situació de risc (de 0 a 17 anys).
4. Servei d’acompanyament socioeducatiu per adolescents en situació de risc (de 16 a 17 anys).
5. Servei d’intervenció socioeducativa itinerant (de 0 a 17 anys).

Aquest nou servei fa que es pugui intervenir en un volum més realista d’infants i joves que viuen una situació de vulnerabilitat i risc.

2.9. Estudis

La importància de realitzar un projecte que treballi l’educació emocional la podem trobar evidenciada en molts articles, llibres... però a la vegada en estudis.

Un dels molts estudis que parla i demostra aquest fet és el de Filella, Pérez, Agulló i Oriol (2014) el qual demostren que després de realitzar un programa sobre les

competències emocionals a un grup d'infants de primària, d'entre 6 i 12 anys, podem trobar un augment important en les competències emocionals d'aquests.

Podem trobar unes taules, les quals ens deixen demostrat les estadístiques de manera descriptiva a cicle inicial, basant-se en: Consciència emocional, regulació emocional, autonomia emocional, competències socials i competències de la vida i el benestar.

Un altre estudi és el de Merchán, Bermejo i González (2014), el qual també demostren els efectes positius que té d'implementar un programa que treballi les competències emocionals dels infants, i també està centrat en infants de primària, en aquest cas d'entre 5 i 7 anys.

En aquest estudi s'hi troben gràfics que demostren l'abans i el després del programa i en especial hi demostren: l'autocontrol, l'aprofitament emocional, l'empatia, les habilitats socials i l'autoconsciència. En totes elles hi trobem un augment.

3. DIAGNÒSTIC

El diagnòstic en un projecte, és una de les parts més importants i la qual ens dóna molta informació del col·lectiu en concret amb el qual va dirigit. A la vegada, ens dóna informació del territori abans de realitzar-lo, fet que també és totalment imprescindible per dur a terme un projecte de manera més acurada i correcte.

Està dividit en tres apartats, les quals són:

3.1. Detecció de les necessitats

Les necessitats les quals determinen el projecte, han estat detectades mitjançant un seguit d'actuacions.

Principalment, s'ha realitzat la detecció de les necessitats fent servir l'observació en les diferents sessions amb els infants. Aquesta observació ha permès veure quines dificultats tenien els infants a l'hora de reconèixer les seves emocions i expressar-les. El fet de les seves situacions familiars, han estat un gran pes en ells i a la vegada s'ha pogut observar la seva dificultat en l'àmbit emocional.

Però no només s'ha detectat mitjançant l'observació. Aquesta s'ha complementat amb reunions d'equip que han ajudat a posar en consens les diferents visions de les professionals. D'aquesta manera, s'ha posat sobre la taula quines mancances es trobaven als infants en l'educació emocional i s'han determinat les necessitats:

- Manca de coneixements emocionals.
- Dificultats per identificar i expressar les emocions.

- Bloqueig emocional.

3.2. Ubicació de la recerca

→UBICACIÓ

L'Espai-SIS del Moianès, i en concret on enfoco el projecte, es troba a Moià. En concret situat en una aula situada a la Biblioteca Municipal de Moià.

En el següent mapa, es pot veure el territori del Moianès i els municipis que hi formen part. Com ja he esmentat, el projecte va enfocat al municipi de Moià.

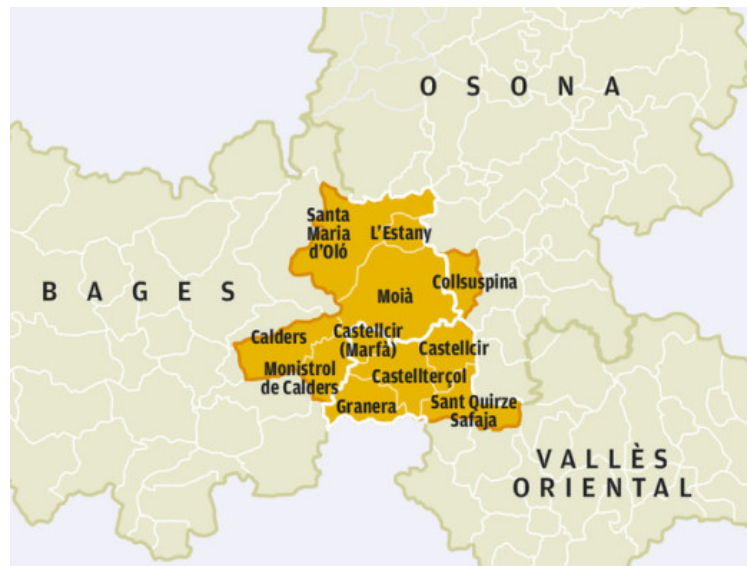

Figura 2: Mapa del Moianès. Font: Web Consell Comarcal de Moianès.

Moià és la capital del Moianès, comarca creada l'any 2015. És un poble que actualment té 6.267 habitants. Està situat a 717 metres d'altura sobre el nivell del mar. Geogràficament està situat de tal manera que Barcelona està a 52 kilòmetres de distància i Manresa a 25 kilòmetres, dues ciutats les quals són importants sobretot quan parlem de recursos.

La població estrangera que trobem a Moià és d'aproximadament unes 798 persones, dels quals els que predominen són del país de Mali.

→RECURS

L'Espai-SIS, forma de l'EAIA-SIS del Moianès, la qual forma part del Consell Comarcal del Moianès i en especial a l'àrea 1, la qual té per nom Servei a les persones.

Dins d'aquesta àrea hi trobem:

- Serveis Socials bàsics

- Servei especialitzat d'atenció a la infància i l'adolescència
- Servei d'intervenció socioeducativa del Moianès
- Programa individual d'atenció a la dependència
- Servei d'orientació Jurídic (SOJ)

Però en especial, els dos que formen part de l'EAIA-SIS i realment són els que ens acaben descrivint les sigles són:

- Servei especialitzat d'atenció a la infància i l'adolescència
- Servei d'intervenció socioeducativa del Moianès

I concretant encara més, l'Espai-SIS, forma part de l'últim, el qual és un espai pensat per dur a terme una intervenció socioeducativa grupal i itinerant.

Cal dir però, que SIS del Moianès tot just fa poc més de cinc anys que es va crear, i és per aquest motiu que no ha crescut ni ha pogut englobar totes les línies que un SIS té.

Tot i això, el funcionament que té el SIS, és el següent:

- La tasca es desenvolupa fora de l'horari escolar, amb l'objectiu d'estimular i potenciar l'estructuració i desenvolupament de la personalitat, la socialització, l'adequació d'aprenentatges bàsics i l'esbarjo, compensant les carències que es detecten a través d'un treball grupal, individual, familiar, en xarxa i amb comunitat.
- Es coordina amb Serveis Socials del Moianès per tal d'acordar de quina forma s'intervé i a través de quin recurs o accions, per tal de dur a terme una actuació acurada i centrada en les necessitats de cada cas.
- El seu objectiu principal és la prevenció i intervenció davant de situacions de risc que es troben els infants i adolescents, per tal d'estalviar la separació d'aquesta amb les seves famílies i poder adoptar unes mesures tutelars alternatives i preventives.
- Abans d'intervenir des del SIS, Serveis Socials Bàsics han de ser coneixedors prèviament i amb detall de la situació i la realitat de cada infant i la seva família. Com també amb els recursos els quals influeixen en el seu dia a dia (escola, salut...), per tal de poder definir un Pla de Treball centrat en la seva realitat i amb les prioritats clares.

- El protocol que es fa servir des del SIS per intervenir és:
 - Omplir un full de petició d'intervenció
 - Reunió de coordinació i elaboració del Pla de Treball amb objectius específics pels agents implicats.

→ POBLACIÓ DIANA

L'Espai-SIS de Moià acull a dos grups d'infants, un de 6-12 i un segon de 13-15 anys. En concret, el projecte va dirigit al primer grup, és a dir, als infants d'entre 6 a 12 anys. L'Espai-SIS actua amb els infants i joves en situació de risc. Les seves famílies estan intervingudes per Serveis Socials i per això es pretén fer un treball de prevenció amb els infants paral·lelament del treball que es fa amb les famílies.

Per tant, no estem parlant d'una intervenció la qual estigui oberta a tothom, sinó que són infants derivats per Serveis Socials, els quals s'ha cregut necessari i positiu que formin part de l'Espai-SIS.

→ LÍNIA EDUCATIVA

El SIS de Moianès, en concret treballa en les tres primeres línies d'un SIS, les quals són:

- Servei de suport a les famílies amb infants de 0-3 anys en situació de risc.
- Servei d'atenció diürna (de 4 a 15 anys).
- Servei d'Intervenció amb famílies amb infants i adolescents en situació de risc (de 0 a 17 anys).

L'Espai-SIS en concret, forma part de la segona línia, la qual és un servei diürn el qual pretén donar atenció als infants i adolescents en situació de risc. Aquesta actuació està pensada per ser donada fora de l'horari escolar en els períodes lectius.

→ IDEARI

El projecte plantejat parteix de la visió d'un SIS. És important respectar els diferents punts i els valors que s'han de cuidar dins d'una intervenció d'un SIS.

És per això, que el que es vol aconseguir és un espai on l'infant es senti protegit, respectat i protagonista. On es potenciï la igualtat d'oportunitats i on l'educació afavoreixi al seu creixement personal.

Un recurs el qual on s'asseguri el suport i l'acompanyament dels infants. I on es proporcioni una seguretat emocional a cada un dels infants.

→ FUNCIONAMENT ESPAI-SIS

El funcionament de l'Espai-SIS de Moià és el següent:

- Dilluns de 17:00-18:00 (grup dels petits) i 18:00-19:00 (grup dels grans).
- Dimecres de 17:00-18:00 (grup dels petits) i 18:00-19:00 (grup dels grans).

Com ja he esmentat anteriorment, el projecte s'enfoca en el grup dels petits.

L'hora que es realitza, es distribueix amb una primera estona de berenar (aproximadament uns 10 minuts) i després la realització d'una activitat.

→ EQUIP PROFESSIONAL

L'Espai-SIS, forma de l'EAIÀ-SIS que consta dels següents professionals:

- Treballadora Social (Coordinadora)
- Psicòloga
- Educadora Social
- Integradora Social

3.3. Establiment justificat de les prioritats a partir de les necessitats detectades i pronòstic.

El grup de petits de l'Espai SIS de Moià és un grup reduït i hi destaca la diversitat cultural. A la vegada hi trobem germans dins del grup fet que fa que enriqueixi però a vegades crea conflictes.

Cada un dels infants presenta la seva situació familiar i les seves problemàtiques. Podem dir que parlem d'un grup amb unes grans dificultats i conflictes familiars que porten a un bloqueig emocional important en els infants.

Després de l'observació i les reunions realitzades, on arribem a detectar una dificultat a l'hora d'identificar i expressar les emocions, es veu la gran necessitat de treballar l'educació emocional i la necessitat de crear un projecte centrat en ella.

Detectem la prioritat de dedicar temps i recursos del SIS per treballar les emocions i proporcionar eines i coneixement de les emocions per tal de poder treballar el seu bloqueig emocional.

Com ens diuen Bisquerra i Pérez (2012) les competències emocionals ens ajuden a afavorir les relacions que tenim amb els altres i amb un mateix. Ens ajuden a potenciar una bona salut mental igual que ens facilita la resolució de conflictes de manera positiva.

4. FORMULACIÓ DEL PROJECTE

- **Definició del projecte**

Consisteix a proporcionar les eines i l'acompanyament necessari perquè els infants coneguin i aprenguin a gestionar les seves emocions.

- **Nom o títol**

ESTIMA'T PER SABER ESTIMAR

- **Pla o programa al que pertany**

Aquest punt o ha estat possible comprovar-ho, ja que hi ha hagut dificultats per poder accedir a aquesta informació. S'ha intentat varies vegades però a causa de la situació de la COVID-19 no ha estat ser possible ja que ha impedit poder tenir-hi accés i les respostes no han estat satisfactòries.

- **Descripció**

El projecte pretén treballar la coneixença i gestió de les emocions, mitjançant la realització d'activitats setmanals dins el context del SIS, el Centre Obert del Moianès, enfocat al grup d'infants d'entre 6 i 12 anys.

La dinàmica d'aquest Centre Obert, és la realització de dues sessions setmanals d'una hora.

El projecte pretén formar part de la dinàmica durant un mes, per tal de poder treballar amb profunditat tot el tema de les emocions i que els mateixos infants puguin experimentar un abans i un després a curt termini.

Les professionals que hi entraran en joc són una Psicòloga, una Integradora Social i una Educadora Social.

- **Destinatari**

El grup destinatari el qual s'adreça el projecte és el següent:

Infants d'entre 6 i 12 anys, del SIS (Centre Obert del Moianès), en especial el grup de Mojà, el qual està format per 10 infants.

- **Objectiu general**

Saber gestionar les pròpies emocions dins de la vida quotidiana dels infants.

- **Objectius terminals o específics**

- Conèixer quines emocions entren en joc al dia a dia dels infants.

- Proporcionar eines per l'aprenentatge de la gestió de les emocions dels infants.
- Saber identificar les pròpies emocions en les diferents situacions dels infants.

- **Estratègies per a l'acció**

El projecte es desenvolupa dins de la línia del SIS la qual és:

- Servei d'atenció diürna (de 4 a 15 anys).

- **Pressupost i fonts de finançament**

No es necessita gran quantitat de pressupost, ja que entra dins de la despesa del SIS, la part que és més costosa és el sou de les professionals però aquest també entra dins de l'activitat quotidiana de SIS.

5. PLANIFICACIÓ

5.1. Descripció de les diferents línies

- **Descripció i justificació**

La línia d'acció de la qual es centra el projecte, és línia 2 del SIS, és a dir:

Servei d'atenció diürna (de 4 a 15 anys).

- **Objectiu:**

Assolir progressivament una capacitat per gestionar les seves responsabilitats personals i socials.

- **Metodologia**

La metodologia és participativa, es dinamitza per dues professionals, una Educadora Social i una Integradora Social, i es duu a terme gràcies a la participació dels infants del grup.

Les professionals donen a conèixer les diferents activitats i dinàmiques que es realitzaran, les quals sempre tenen com a objectiu la participació i el protagonisme dels infants.

És un projecte centrat en la participació, i és per aquest motiu que sense aquesta perdria tota la seva essència i importància.

A la vegada podem dir que es treballa en xarxa també, ja que hi ha una coordinació amb els diferents agents que intervenen en el dia a dia dels infants per tal d'intercanviar informació i poder dur una actuació més realista i acurada.

- **Unitats de programació**
- o Coneixem les emocions?

5.2. Unitats de programació

En aquest projecte, només hi ha una Unitat de Programació, ja que és un projecte de curta durada i totes les Unitats Didàctiques van molt lligades entre elles. Per aquest motiu, l'única UP que hi ha és:

- Coneixem les emocions?
 - UD 1 → Explicació emocions + Joc de memòria
 - UD 2 → Alegria
 - UD 3 → Tristesa
 - UD 4 → Enuig
 - UD 5 → Amor
 - UD 6 → Ràbia
 - UD 7 → Por
 - UD 8 → Tancament: Diccionari d'emocions

- **Descripció i durada**

El fet que només hi hagi una Unitat de Programació, no fa que es tregui importància al projecte, si no fa que es treballi en un únic bloc les diferents emocions. Per tant, la Unitat de Programació consta de 8 Unitats didàctiques que signifiquen 8 sessions.

Es pretén treballar des dels inicis que són les emocions i conèixer alguna de les més bàsiques de manera més detallada. D'aquesta manera, donar als infants un aprenentatge dinàmic, per tal que ells acabin sent capaços d'identificar-les i poder-hi posar nom a cada una d'elles.

Com ja he dit, la Unitat de Programació engloba a 8 Unitats Didàctiques, la qual la primera i l'última tenen un enfocament diferents de les altres sis. Pretenc donar un inici i un final a la Unitat de Programació per tal que els mateixos infants puguin veure un abans i un després del treball fet.

La durada que té és ni més ni menys que 8 sessions, les quals es divideixen en dues per setmana (dilluns i dimecres). Per tant, té una durada d'un mes.

- **Objectiu de la unitat de programació en relació a la línia d'acció**

Proporcionar coneixements i eines d'educació emocionals als infants.

- **Continguts**

Al llarg de la Unitat de Programació es treballaran diferents conceptes, però tampoc es vol omplir de nous conceptes als infants, ja que ens pot portar a un feedback negatiu.

És per això que al llarg de les sessions es treballaran conceptes com:

- o Emocions: Alegria, tristesa, enuig, amor, ràbia i por

També cal tenir presents tots els valors que transmetrem a través d'aquest projecte i el seguit de sessions que realitzarem. Aquests són:

- Respecte a un mateix i als companys
- Motivació
- Cooperació
- Participació

Aquests conceptes i valors, els podem trobar a les diferents Unitats Didàctiques, les quals tenen de forma detallada què es treballa en cada moment.

Els procediments que són més destacats dins de les diferents sessions són:

- Introducció de la Unitat Didàctica
- Debat
- Activitat
- Tancament

Aquests procediments són els que se segueixen a les Unitats Didàctiques des de la 2 a la 7, ja que treballen una emoció diferent cada una. La primera i l'última canvia en certa manera el procediment, ja que estan plantejades diferent, per tal que sigui la primera introductòria i l'última serveixi de tancament.

- **Metodologia i/o tècniques**

Les diferents sessions estan pensades perquè els infants siguin protagonistes del seu procés d'aprenentatge, ja que sense ells el projecte no té cap sentit. Per això les professionals juguen un paper d'acompanyament i potenciar la motivació dels infants.

Cada sessió està pensada perquè tingui una introducció on es treballin els conceptes sobre els quals es treballarà en ella. La primera Unitat Didàctica i l'última la introducció, és a dir, l'explicació dels conceptes la fan les professionals, però en la resta es realitza lectura d'un llibre i un petit debat d'aquest per tal que els mateixos

infants, amb l'ajuda de les professionals adquireixin el coneixement dels conceptes a treballar.

Seguidament, i aquest punt sí que ho segueixen totes per igual, és realitzar l'activitat plantejada per treballar en cada una en concret i finalment un tancament, els quals hi trobem fer un dibuix o una fitxa. Aquest final ens serveix per poder tenir material per avaluar.

L'última UD però, l'activitat que es realitza, un diccionari d'emocions, ja serveix també de tancament de la sessió.

- **Unitats didàctiques**
(veure pàgines 24-31)

1ª SESSIÓ → explicació emocions + Joc de memòria

Destinatari						Infants Espai-SIS Moià									
Lloc			Sala Espai-SIS de Moià			Temps			50 min						
Objectius Didàctics															
<ul style="list-style-type: none"> - Adquirir coneixaments de les diferents emocions a treballar amb els infants - Participar activament amb l'activitat plantejada - Adquirir els conceptes adequadament. 															
Contingut						Metodologia						Temporalització			
Fets/ Conceptes		Procediments		Actituds/ Normes/ Valors								50 min			
Emocions: alegria, tristesa, enuig, amor, ràbia i por.		<ul style="list-style-type: none"> - Explicació de les diferents emocions. - Joc de memòria sobre les emocions - Realització de la fitxa d'avaluació 		<ul style="list-style-type: none"> - Respecte a un mateix i als companys - Motivació - Cooperació - Participació - Expressió 		<ol style="list-style-type: none"> 1. Explicació de les diferents emocions a treballar. El professional a càrrec, farà una explicació mitjançant imatges amb gran de les diferents emocions que es treballaran. L'explicació ha de ser senzilla i introductòria (l'aprofundiment es farà a la seva sessió/UD corresponent) 2. Joc de memòria sobre les emocions (Annex 1) Joc el qual consisteix en trobar la imatge corresponent amb la fitxa del nom de l'emoció. 3. Fitxa final d'avaluació (Annex 2) 						15'		35'	
Avaluació															
A partir d'una fitxa on els infants hauran d'escriure l'emoció corresponent a cada una de les imatges plantejades.															

2ª SESSIÓ → ALEGRIA

Destinataris						Infants Espai-SIS Moià													
Lloc				Sala Espai-SIS de Moià				Temps		50 min									
Objectius Didàctics																			
<ul style="list-style-type: none"> - Identificar i expressar l'emoció d'alegria. - Participar activament amb l'activitat plantejada - Adquirir els conceptes adequadament. 																			
Contingut						Metodologia				Temporalització									
Fets/ Conceptes		Procediments		Actituds/ Normes/ Valors						50 min									
Alegria		<ul style="list-style-type: none"> - Coneixem l'emoció. - Expressem/ debatem l'emoció - Representació teatral de l'emoció. - Representació mitjançant un dibuix de l'emoció treballada (alegria) 		<ul style="list-style-type: none"> - Respecte a un mateix i als companys - Motivació - Cooperació - Participació - Expressió 		<ul style="list-style-type: none"> - Lectura "La Jana està alegre" - Explicació de l'emoció mitjançant un debat. - Mini teatre de moments d'alegria. (Annex 3) El professional, proposarà moments on l'emoció de l'alegria hi entri en joc, i els infants ho hauran de representar de manera breu. - Tancament "Fem un dibuix" Cada infant fa un dibuix d'alegria. 				<table border="1"> <tr> <td>10'</td> <td>40'</td> </tr> <tr> <td>10'</td> <td>30'</td> </tr> <tr> <td>20'</td> <td>10'</td> </tr> <tr> <td>10'</td> <td>0'</td> </tr> </table>		10'	40'	10'	30'	20'	10'	10'	0'
10'	40'																		
10'	30'																		
20'	10'																		
10'	0'																		
Avaluació																			
L'avaluació es durà mitjançant l'observació dels professionals sobre si han sabut realitzar els moments d'alegria proposats adequadament. Aquesta avaluació la redactaran a un document on hi ha l'espai per a cada infant, i on s'anirà recollint la informació d'avaluació.																			

3ª SESSIÓ → TRSITESA

Destinataris						Infants Espai-SIS Moià									
Lloc						Sala Espai-SIS de Moià						Temps		50 min	
Objectius Didàctics															
<ul style="list-style-type: none"> - Identificar i expressar l'emoció d'alegria. - Participar activament amb l'activitat plantejada - Adquirir els conceptes adequadament. 															
Contingut						Metodologia						Temporalització			
Fets/ Conceptes			Procediments			Actituds/ Normes/ Valors									
Tristesa			<ul style="list-style-type: none"> - Coneixem l'emoció. - Expressem/ debatem l'emoció. - Posar en pràctica l'emoció. - Representació mitjançant un dibuix de l'emoció treballada (tristesa) 			<ul style="list-style-type: none"> - Respecte a un mateix i als companys - Motivació - Cooperació - Participació 			<ul style="list-style-type: none"> - Lectura "El Lluc està trist" - Explicació de l'emoció mitjançant un debat. - Posem dins del pot les tristeses. Cada infant haurà d'escriure un moment en el qual s'ha sentit trist i posar-lo dins la capsa que la professional haurà establert. Seguidament la professional llegirà les situacions i es debatrà el perquè s'ha pogut sentir trist. (tot de manera anònima) - Tancament "Fem un dibuix" Cada infant haurà de fer un dibuix que representi la tristesa. 			50 min			
									10'		40'				
									10'		30'				
									20'		10'				
									10'		0'				
Avaluació															
L'avaluació es durà mitjançant l'observació dels professionals sobre si han sabut realitzar l'activitat corresponent. Aquesta avaluació la redactaran a un document on hi ha l'espai per a cada infant, i on s'anirà recollint la informació d'avaluació.															

4ª SESSIÓ → ENUIG

Destinatari						Infants Espai-SIS Moià									
Lloc						Sala Espai-SIS de Moià						Temps		50 min	
Objectius Didàctics															
<ul style="list-style-type: none"> - Identificar i expressar l'emoció de l'enuig. - Participar activament amb l'activitat plantejada - Adquirir els conceptes adequadament. 															
Contingut						Metodologia						Temporalització			
Fets/ Conceptes		Procediments		Actituds/ Normes/ Valors		<ul style="list-style-type: none"> - Lectura "La Maria s'enfada" - Explicació de l'emoció mitjançant un debat. - Fem un "collage" Les professionals els proporcionaran revistes i diaris (sempre vigilant el contingut i assegurant que sigui adequat). Els infants hauran de retallar i enganxar a un full, imatges i paraules que creguin que van lligats amb l'emoció d'enuig. - Tancament "Fem un dibuix" Cada infant haurà de fer un dibuix que representi l'enuig. 								50 min	
Enuig		<ul style="list-style-type: none"> - Coneixem l'emoció. - Expressem/ debatem l'emoció. - Posar en pràctica l'emoció. Representació mitjançant un dibuix de l'emoció treballada (enuig) 		<ul style="list-style-type: none"> - Respecte a un mateix i als companys - Motivació - Cooperació - Participació 								10'		10'	
												10'		30'	
												20'		10'	
												10'		0'	
Avaluació															
L'avaluació es durà mitjançant l'observació dels professionals sobre si han sabut realitzar l'activitat corresponent. Aquesta avaluació la redactaran a un document on hi ha l'espai per a cada infant, i on s'anirà recollint la informació d'avaluació.															

5ª SESSIÓ → AMOR

Destinataris						Infants Espai-SIS Moià									
Lloc				Sala Espai-SIS de Moià				Temps		50 min					
Objectius Didàctics															
<ul style="list-style-type: none"> - Identificar i expressar l'emoció de l'amor. - Participar activament amb l'activitat plantejada - Adquirir els conceptes adequadament. 															
Contingut						Metodologia						Temporalització			
Fets/ Conceptes		Procediments		Actituds/ Normes/ Valors		<ul style="list-style-type: none"> - Lectura "T'estimo quasi sempre" d'Anna Llenas. - Explicació de l'emoció mitjançant un debat. - Ens endolcim? Cada infant i professional es posarà un paper a l'esquena enganxat. Cada un haurà d'escriure mínim una paraula/frase a l'esquena dels altres positiva. Aquest paper se l'emportarà cada un/a. - Tancament "Fem un dibuix" Cada infant haurà de fer un dibuix que representi l'enuig. 						50 min			
Amor		<ul style="list-style-type: none"> - Coneixem l'emoció. - Expressem/ debatem l'emoció. - Posar en pràctica l'emoció. - Representació mitjançant un dibuix de l'emoció treballada (amor) 		<ul style="list-style-type: none"> - Respecte a un mateix i als companys - Motivació - Cooperació - Participació 								10'		40'	
												10'		30'	
												20'		10'	
												10'		0'	
Avaluació															
L'avaluació es durà mitjançant l'observació dels professionals sobre si han sabut realitzar l'activitat corresponent. Aquesta avaluació la redactaran a un document on hi ha l'espai per a cada infant, i on s'anirà recollint la informació d'avaluació.															

6ª SESSIÓ → RÀBIA

6ª SESSIÓ → RÀBIA					
Destinataris	Infants Espai-SIS Moià				
Lloc	Sala Espai-SIS de Moià			Temps	50 min
Objectius Didàctics					
<ul style="list-style-type: none"> - Identificar i expressar l'emoció de la ràbia. - Participar activament amb l'activitat plantejada - Adquirir els conceptes adequadament. 					
Contingut			Metodologia	Temporalització	
Fets/ Conceptes	Procediments	Actituds/ Normes/ Valors	<ul style="list-style-type: none"> - Lectura "Quina ràbia de joc" - Explicació de l'emoció mitjançant un debat. - Cada infant escriu un moment que hagi sentit ràbia en un paper. Aquest paper les professionals l'enganxaran en un globus per a continuació, deixar-lo volar. - Tancament "Fem un dibuix" Cada infant haurà de fer un dibuix que representi ràbia 		50 min
Ràbia	<ul style="list-style-type: none"> - Coneixem l'emoció. - Expressem/ debatem l'emoció. - Posar en pràctica l'emoció. - Representació mitjançant un dibuix de l'emoció treballada (ràbia) 	<ul style="list-style-type: none"> - Respecte a un mateix i als companys - Motivació - Cooperació - Participació 		10' 10' 20' 10'	40' 30' 10' 0'
Avaluació					
L'avaluació es durà mitjançant l'observació dels professionals sobre si han sabut realitzar l'activitat corresponent. Aquesta avaluació la redactaran a un document on hi ha l'espai per a cada infant, i on s'anirà recollint la informació d'avaluació.					

7ª SESSIÓ → POR

Destinataris						Infants Espai-SIS Moià									
Lloc						Sala Espai-SIS de Moià						Temps		50 min	
Objectius Didàctics															
<ul style="list-style-type: none"> - Identificar i expressar l'emoció de la por. - Participar activament amb l'activitat plantejada - Adquirir els conceptes adequadament. 															
Contingut						Metodologia						Temporalització			
Fets/ Conceptes		Procediments		Actituds/ Normes/ Valors		<ul style="list-style-type: none"> - Lectura "El Raül té por" - Explicació de l'emoció mitjançant un debat. - Cada un/a. - Creem un conte? Aquesta activitat consisteix en dividir el grup en grups petits. A continuació les professionals donaran 3 daus (daus de dibuixos) a cada grup. Aquests hauran de tirar-los i crear un conte amb els dibuixos que els toqui i que reflecteixi la por. - Tancament "Fem un dibuix" Cada infant haurà de fer un dibuix que representi la por. 								50 min	
Por		<ul style="list-style-type: none"> - Coneixem l'emoció. - Expressem/ debatem l'emoció. - Posar en pràctica l'emoció. - Representació mitjançant un dibuix de l'emoció treballada (por) 		<ul style="list-style-type: none"> - Respecte a un mateix i als companys - Motivació - Cooperació - Participació 								10'		40'	
						10'		30'							
						20'		10'							
						10'		0'							
Avaluació															
L'avaluació es durà mitjançant l'observació dels professionals sobre si han sabut realitzar l'activitat corresponent. Aquesta avaluació la redactaran a un document on hi ha l'espai per a cada infant, i on s'anirà recollint la informació d'avaluació.															

8ª SESSIÓ → TANCAMENT: DICIONARI D'EMOCIONS

Destinataris						Infants Espai-SIS Moià							
Lloc				Sala Espai-SIS de Moià				Temps		50 min			
Objectius Didàctics													
<ul style="list-style-type: none"> - Identificar i expressar les diferents emocions treballades: alegria, tristesa, enuig, amor, ràbia i por. - Participar activament amb l'activitat plantejada - Adquirir els conceptes adequadament. 													
Contingut						Metodologia						Temporalització	
Fets/ Conceptes			Procediments			Actituds/ Normes/ Valors			<ul style="list-style-type: none"> - Fem un repàs de les emocions treballades. Mirem tots els dibuixos que s'han anat fent durant les diferents sessions de totes les emocions i les repassem tots conjuntament. - Creació del diccionari d'emocions. (Annex 4) Consisteix en fer un gran mural, on hi hagi espai per a totes les emocions. Els donarem als infants imatges diverses que representin les diferents emocions i ells hauran de classificar-les dins l'espai corresponent. D'aquesta manera ens acabarà quedant un "diccionari" de les emocions treballades. - Tancament 			50 min	
Emocions: alegria, tristesa, enuig, amor, ràbia i por.			<ul style="list-style-type: none"> - Repassem. - Organitzem. - Finalitzem 			<ul style="list-style-type: none"> - Respecte a un mateix i als companys - Motivació - Cooperació - Participació 						10'	
									30'		10'		
									10'		0'		
Avaluació													
L'activitat, és a dir, el diccionari, ens serveix per avaluar si realment han entès i après les diferents emocions.													

- **Materials/recursos necessaris.**

Tot el que es necessita per desenvolupar la Unitat de Programació, està disponible a l'Espai-SIS, és a dir, no es necessiten recursos extres que no englobin el dia a dia de l'Espai-SIS.

Pel que fa als espais, només necessitem l'aula cedida de la Biblioteca Municipal de Mojà, on ja es realitzen les sessions habituals de l'Espai-SIS.

- **Indicadors i instruments d'avaluació**

Els instruments d'avaluació que s'utilitzaran són:

- El full d'assistència dels infants, el qual s'utilitza en cada sessió.
- Graella d'observació de les professionals, on les professionals deixen constància de la informació més rellevant de cada infant.
- Diccionari d'emocions, el qual és l'activitat de l'última Unitat Didàctica però també serveix per avaluar als infants.

6. APLICACIÓ

6.1. Gestió i organització interna

- **Recursos materials**

El projecte està enfocat per ser realitzat dins la dinàmica de l'Espai-SIS del Moianès, en especial el de Mojà.

Tot el material necessari per realitzar cada Unitat Didàctica, està esmentat en cada una d'elles. A la vegada cal tenir present que molt del material ja es disposa d'ell, ja que són bàsics del les sessions de l'Espai-SIS.

A la vegada, totes les Unitats Didàctiques estan pensades per ser realitzades dins l'aula, de la qual ja es disposa a la Biblioteca Municipal de Mojà, específica per l'Espai-SIS.

- **Recursos humans**

L'equip de professionals que durant a terme les diferents sessions és el d'una Integradora Social i una Educadora Social.

Sempre hi haurà dos professionals al càrrec, la Integradora Social i l'Educadora Social.

Per tant aquest serà l'equip que dinamitzarà les dinàmiques, però sempre des de la coordinació amb l'equip general del SIS del Moianès, format per una Treballadora Social (Coordinadora de l'àrea), una Psicòloga, una Educadora Social i una Integradora Social. Fet que ajudarà a enriquir el procés i a oferir qualsevol mena d'ajut que ho requereixi en algun moment.

És clau treballar conjuntament per tenir un procés enriquidor i amb resultats positius. És tan important els que estan fent una feina directa amb contacte amb els nens/es, com els que de manera indirecta ajuden a millorar i donen suport al procés.

- **Relacions internes**

L'EAIA-SIS del Moianès i en especial el SIS, està format per una Treballadora Social (coordinadora), una Psicòloga, una Educadora Social i una Integradora Social. Aquest és l'equip que es coordina per dur a terme una bona actuació a l'espai-SIS.

El grup d'infants en el qual està plantejat el projecte, és el grup dels petits els quals són 8 nens/es d'entre 6-12 anys. És un grup petit, ja que estem parlant d'un poble, Moià. I per tant la diversitat d'edats dins del grup és gran tot i el petit volum. És per això que el projecte està pensat per poder realitzar-lo sense problema tot i la diversitat d'edats. A la vegada és un enriquiment poder realitzar les activitats plantejades en un grup on es troben junts nens/es d'edats diverses. Aquest fet fa que es relacionin entre ells/es i no es creï un tall d'edat la qual ja pateixen a l'escola.

- **Relacions externes**

Hi ha un treball amb xarxa important que no podem passar per alt. L'EAIA-SIS del Moianès, es coordina amb Serveis Socials d'Atenció Primària del Moianès, per tal de dur una bona actuació. A la vegada, es coordinen amb els Centres Educatius de Moià, els quals són agents amb un gran impacte i rellevància en els infants de l'Espai-SIS.

6.2. Pla d'actuació

- Activitats i tasques

- Reunions d'equip (una per setmana)
- Desenvolupament de les Unitats didàctiques (1 hora cada una)
- Reunions d'avaluació del projecte

- Calendarització

	Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres
1a setmana	UD 1		Reunió d'Equip UD 2		
2a setmana	UD 3		Reunió d'Equip UD 4	Reunió d'avaluació	
3a setmana	UD 5		Reunió d'Equip UD 6		
4a setmana	UD 7		Reunió d'Equip UD 8	Reunió d'avaluació	

6.3. Pressupost/finançament

Anteriorment ja he esmentat que és un projecte el qual molt del material i recursos necessaris, ja es disposen dins de la normalitat de l'Espai-SIS. Per tant, no estem parlant una gran inversió de més.

El més important són les professionals que el duren a terme, per això la gran part de despesa que suposa el projecte, és el sou de cada una d'elles.

7. AVALUACIÓ

7.1. Avaluació inicial

El diagnòstic inicial s'ha dut de diferents maneres, ja que és la que ens ajuda a qüestionar-nos diferents aspectes del projecte. Cal dir que l'observació ha estat clau en aquest, ja que el fet de formar part de l'equip professional, ha fet que tingui accés al grup i pugui juntament amb les meves companyes poder observar i detectar les necessitats dels infants i en aquest cas sobretot quan parlem de l'educació emocional. Aquesta observació s'ha complementat amb altres instruments, com han estat les reunions d'equip on s'ha dedicat temps a parlar del tema i a decidir la importància de dur a terme un projecte d'aquesta temàtica.

També cal remarcar que estem parlant d'un grup amb un alt grau de diversitat, ja que per molt que sigui d'un nombre reduït, predominen els infants procedents de Mali.

Aquests diferents aspectes han dut a plantejar-nos les preguntes inicials per dur a terme un projecte, per tal d'avaluar l'avaluabilitat, aquestes són:

-Perquè el volem fer?

Per donar educació emocional als infants i poder proporcionar-los coneixements i eines pel seu dia a dia.

-Què volem aconseguir?

Un primer contacte amb l'educació emocional i una coneixença d'algunes emocions bàsiques per poder millorar el seu reconeixement.

-Quant volem aconseguir?

Que els infants coneguin algunes de les emocions que entren en joc en el seu dia a dia i que comencin a ser capaços de reconèixer-les.

-A qui va dirigit?

Als infants de l'Espai SIS de Moià.

-On el realitzarem?

Dins de les sessions de l'Espai SIS de Moià, en concret a l'aula ja assignada.

- Com el farem?

A través de 8 sessions, és a dir, Unitats Didàctiques les quals estan platejades

exclusivament per treballar l'educació emocional.

- **Quan el farem?**

Durant el curs 2019-2020.

- **Qui el durà a terme?**

Les professionals de l'Espai SIS del Moianès.

- **Amb què el durem a terme?**

Amb eines i recursos centrats a treballar les emocions.

Però també s'ha dut a terme un altre instrument el qual ens ajuda a plantejar-nos preguntes més enllà del projecte, però importants per aquest. Aquest és:

SODA-MECA

ELEMENTS	ACCIONS	ESTRETÈGIA
SATISFACTORI Ubicació, local i professionals.	MANTENIR-HO Assegurar la renovació de la ubicació i local, al igual que el seguiment dels mateixos professionals.	Planificació i organització.
OPORTUNITAT Increment de les activitats dedicades a treballar les emocions	EXPLOTAR-LA Ampliar els recursos (jocs, material...) i les sessions dedicades a treballar les emocions	Crear recursos i activitats òptimes.
DESFAVORABLE Falta de formació sobre el tema de les emocions, dels professionals	CORREGIR-HO Potenciar la formació dels professionals.	Formar als professionals en les emocions.
AMENAÇANT Assistència dels infants	AFRONTAR-HO Motivar-los per tal de potenciar l'assistència, motivar a les famílies.	Dedicar temps i activitats per a la motivació dels infants. Fer entrevistes i tenir informades a les famílies perquè ajudin a la motivació dels infants.

7.2. Avaluació de procés

Aquesta avaluació és la que en diem la formativa, la qual anem duent a terme mitjançant el projecte està en marxa i ens ajuda a avaluar el procés que estem portant. En aquest projecte a part de les diferents formes que avaluarem les Unitats Didàctiques, la qual ens ajuda a avaluar els infants, també duem a terme un seguit d'instruments que els utilitzaran les professionals que durant a terme el projecte per tal d'acabar avaluant cada una de les UD.

Per tant, el que s'utilitzarà per avaluar el procés del projecte seran les reflexions de les professionals, les quals anotaran en un document especial per aquest projecte i un auto test amb un seguit de preguntes que s'avaluaran amb puntuació i estaran obertes a poder-hi escriure. Aquests instruments n'aportaran informació realista i ens ajudarà a poder millorar.

7.3. Indicadors d'avaluació

Pertinència

És un projecte que engloba necessitats reals dels infants, ja no només de l'Espai-SIS del Moianès, sinó en general. Per això el que es pretén és donar als infants, començant des de la base, coneixença de les emocions i poder potenciar la seva intel·ligència emocional.

Suficiència

És un projecte suficient, ja que el que pretén és donar un primer contacte als infants amb les emocions. No obstant, sempre es pot ampliar i dedicar-hi més temps.

Eficàcia, eficiència i efectivitat

Aquests tres indicadors d'avaluació van dirigits a avaluar si s'han assolit els objectius plantejats, quins efectes positius s'han generat i la relació dels objectius assolits amb els recursos i mitjans emprats en el projecte.

El fet que per les circumstàncies viscudes a causa de la COVID-19 no s'ha pogut dur a terme el projecte, aquests indicadors no es poden avaluar des d'una visió real.

7.4. Instruments d'avaluació i temporalització

Durant el projecte entren en joc diferents instruments d'avaluació. Aquests són:

- Observació:

L'observació per part de les professionals es durà a terme en tot el procés del projecte, ja tant per l'avaluació inicial com durant el procés del projecte serà clau per avaluar.

- Reunions d'equip:

Les reunions d'equip es realitzen una per setmana i serveixen per avaluar el procés dels infants.

- Reunions dedicades a avaluar el projecte:

Aquestes reunions, en concret 2, estan pensades per poder avaluar el projecte més detalladament i poder crear un espai exclusiu on només es parli d'aquest i no hi interfereixi altra informació.

- Reflexió escrita dels professionals:

La reflexió dels professionals es durà a terme a final de cada Unitat Didàctica i serà anotada en un document, que estarà informatitzat per tal de facilitar el seu accés i redacció, i en el qual s'anotará com han desenvolupat la sessió cada un dels infants. Aquest instrument servirà per poder tenir una visió real del procés dels infants un cop finalitzat el projecte.

- Auto test professionals:

Aquest auto test anirà encarat a les professionals per tal que avaluin la sessió i anotin tot el que pensen que és positiu o negatiu del projecte per tal de poder arribar a una millora.

Aquest instrument es farà servir al final de cada Unitat Didàctica.

- Assistència dels infants:

També es passarà a cada sessió l'assistència de tots els infants.

- Diccionari emocions:

Aquest instrument està pensat per avaluar l'aprenentatge que han anat adquirint els infants durant les diferents Unitats Didàctiques. A part de ser un instrument d'avaluació, també és l'activitat base de l'última Unitat Didàctica.

- Document del SIS on es redacta després de cada sessió com ha estat l'infant:

Aquest document ja forma part del dia a dia de l'Espai SIS del Moianès, on es redacta després de cada sessió informació rellevant de cada un dels infants. No obstant, també ens servirà per recollir informació necessària per avaluar.

7.5. Avaluació final i d'impacte

Aquest projecte té una durada curta, com ja he esmentat en diferents apartats, per això ens dóna la facilitat de poder fer una avaluació final.

L'última Unitat Didàctica del projecte, està pensada perquè ajudi a tenir un final i de manera visual les professionals puguin adonar-se'n de quin ha estat el resultat obtingut, d'aquesta manera tindrem quin ha estat el grau d'aprenentatge dels infants. És qualitatiu, ja que s'avalua el procés que han tingut els infants i no el seu resultat. També cal afegir que està pensada de manera individualitzada, ja que el nombre d'infants ho permet.

Per tant, si el projecte ha obtingut resultats positius en els infants i l'impacte també ha estat positiu, podem saber que la planificació i realització d'aquest ha estat el correcte.

8. CONCLUSIONS

L'educació emocional és essencial per a les persones, i per això s'ha de treballar des de ben petits. Aquest projecte es basa en la necessitat que tenen els infants de ser coneixedors i partícips de les seves emocions.

És important que l'infant disposi d'un vocabulari i consciència emocional com a habilitat intrapersonal. Això és considerat factor de protecció i estimula la maduració i l'adquisició de competències.

Moltes vegades es passa per alt fer un treball acurat i delicat sobre les emocions pels infants, ja que no s'hi dóna la importància corresponent a aquestes. A la vegada, ens acabem adonant que els infants, i en els seus anys següents, tenen dificultats en conèixer, reconèixer i expressar correctament les emocions.

El treball que intenta realitzar aquest projecte, es caracteritza per la seva cura i manera d'introduir als més petits, algunes de les emocions bàsiques del seu dia a dia. No pretén aconseguir un gran ventall de coneixements, sinó ser un projecte introductor i bàsic per a l'aprenentatge de les emocions en els infants.

No pretén deixar de banda, la gran influència i paper que juguen les famílies i l'escola, en els infants, però sí ser un punt clau i facilitador d'aprenentatge de les emocions en els infants, i en aquest cas, infants en situació de risc.

Les diferents Unitats Didàctiques plantejades en aquest projecte, es basen en la coneixença d'algunes de les emocions bàsiques i introducció en aquest món. Cal remarcar que es pretén que l'infant sigui el protagonista del seu aprenentatge i per això és clau en el desenvolupament del projecte "Estima't per saber estimar".

Però com tot projecte, té punts forts i punts febles, els quals a continuació esmentaré:

- Punts forts

És un projecte curt i planificat, fet que facilita que els infants vegin en un curt termini l'inici i el final. També facilita veure quin aprenentatge han adquirit els infants.

- Punts febles

L'assistència dels infants. El fet que sigui un projecte pensat per dur a terme en el termini d'un mes i que tingui un inici i un final tan proper, pot perjudicar l'aprenentatge dels infants, ja que si algun d'ells falta en alguna de les sessions plantejades durant el projecte, li dificultarà l'aprenentatge complet i pot no assolir tots els coneixements.

Les línies de futur, principalment, és poder ampliar la durada i contingut del projecte, per tal de donar-li continuïtat a l'aprenentatge de les emocions i anar més enllà de ser un projecte introductori en l'educació emocional.

9. BIBLIOGRAFIA

Aprendemos Juntos (2018). Los beneficios de la inteligencia emocional para nuestros hijos. Daniel Goleman. [video]. Recuperat a: <https://www.youtube.com/watch?v=k6Op1gHtdoo>

Balsells, M (2016). La infancia en riesgo social desde la sociedad del bienestar. EKS: *Education In The Knowledge Society*. 4(1). Doi: 10.14201/eks.14341

Bisquerra, R. (2003) Educación emocional y competencias básicas para la vida. *Revista de Investigación Educativa*, 21(1), 7-43. Recuperat a: <https://revistas.um.es/rie/article/view/99071>

Bisquerra, R. (2009). Psicopedagogía de las emociones. Madrid: Síntesis.

Bisquerra, R (2005) La educación en la formación del profesorado. *Revista Interuniversitaria de Formación del Profesorado*, 19(3), 95-114. Recuperat a: <https://www.redalyc.org/articulo.oa?id=27411927006>

Bisquerra, R i Pérez, N (2007). Las competencias emocionales. *Educación XX1*. 10(1), pp. 61-82. Doi: <https://doi.org/10.5944/educxx1.1.10.297>

Bisquerra, R., i Pérez, N. (2012). Importància i necessitat de l'educació emocional a la infància i l'adolescència. *Butlletí d'Inf@ncia*, 2012, núm. 55.

Bisquerra, Rafael (Coord.); Punset, Eduard; Mora, Francisco; Gracia Navarro, Esther, López-Cassà, Èlia; Pérez-González, Juan Carlos; Lantieri, Linda; Nambiar, Madhavi; Aguilera, Pilar; Segovia, Nieves; Planells, Octavi . (2012). ¿Cómo educar las emociones? La inteligencia emocional en la infancia y adolescencia. Esplugues de Llobregat (Barcelona): Hospital Sant Joan de Déu.

Bisquerra, R. (2018) Educació emocional: de la recerca a la pràctica fonamentada. *Revista catalana de pedagogia*. 13, 145-171. Recuperat a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6885776>

Bisquerra, R. (2018). La Educación emocional requiere formación del profesorado. *Participación educativa*. 5(8), 13-28. Recuperat a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=6785338>

Consell Comarcal del Moianès. (2020). Consell Comarcal del Moianès. Recuperat a: <http://www.ccmoianes.cat/el-moianes/la-comarca/>

Cónsola, M., Pàmies, J. i Bertran, M. (2018). L'acció transformadora del centre obert: Aproximació a la percepció social en situacions de menors en risc. *Educació Social: Revista d'intervenció socioeducativa*, 70, 98-119. Recuperat a: <https://www.raco.cat/index.php/EducacioSocial/article/view/342324>

Cusó, M (1995). Infancia en riesgo e infancia maltratada. *CL&E: Comunicación, lenguaje y educación*. 27, 87-96. Recuperat a: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2941694>

Direcció General a la Infància i l'Adolescència de la Generalitat de Catalunya. (2016). Servei d'intervenció socioeducativa no residencial per a infants i adolescents en situació de risc i les seves famílies: Línies generals del nou model de serveis. *Col·lecció eines*, 32. Recuperat a: <https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/01departament/08publicacions/col·leccions/eines/eines32/SIS.pdf>

Diputació de Barcelona (2020). Serveis d'Intervenció Socioeducativa. Recuperat a: <https://www.diba.cat/es/web/benestar/serveis-d-intervencio-socioeducativa-centres-oberts>

Fernández, P, i Extremera, N. (2005). La Inteligencia Emocional y la educación de las emociones desde el Modelo de Mayer y Salovey. *Revista Interuniversitaria de Formación del profesorado*, 19(3), 63-93. Recuperat a: https://www.researchgate.net/publication/39218345_La_Inteligencia_Emocional_y_la_educacion_de_las_emociones_desde_el_Modelo_de_Mayer_y_Salovey

Filella, G., Pérez, N., Agulló, MJ. i Oriol, X. (2014). Resultados de la aplicación de un programa de educación emocional en Educación Primaria. *ESE: Estudios sobre educación*, 26, 125-147. Doi: <https://doi.org/10.15581/004.26.125-147>

Goleman, D. (1995). *Inteligència emocional*. Barcelona: Kairos.

Mayer, J.D. y Salovey, P. (1997). *What is emotional intelligence? Emotional Development and Emotional Intelligence: Implications for Educators*. New York: Basic Books.

Merchán, IM., Bermejo ML. i González JD. (2014) Eficacia de un programa de Educación Emocional en Educación Primaria. *Revista de estudios e investigación en psicología y educación*. 1(1), 91-99. Doi: <https://doi.org/10.17979/reipe.2014.1.1.30>

Pérez, N i Filella, G (2019). Educación emocional para el desarrollo de competencias emocionales en niños i adolescentes. *Praxis & Saber*, 10(24), 23-44. Doi: <https://doi.org/10.19053/22160159.v10.n25.2019.8941>

Ruiz, R. (2019). ¿Cuál es la diferencia entre emociones y sentimientos. *Lifedes.com*. Recuperat a: <https://www.lifeder.com/diferencia-emocion-sentimiento/>

Suara Cooperativa. (2011). Documental Infancia en Risc [vídeo]. Recuperat a: <https://www.youtube.com/watch?v=RATRRgWYI5I>

→ LEGISLACIÓ

Catalunya. Llei 12/2007 d'11 d'octubre, de serveis socials. *Diari oficial de la Generalitat de Catalunya*, 18 d'octubre del 2007, núm.4990, pp. 37788-37839.

Catalunya. Llei 14/2010, de 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència. *Diari oficial de la Generalitat de Catalunya*, 2 de juny del 2010, núm.5641, pp. 42475- 42536.

Catalunya. Decret 142/2010, de l'11 d'octubre, pel qual s'aprova la Cartera de Serveis Socials 2010-2011. *Diari oficial de la Generalitat de Catalunya*, 20 d'octubre del 2010, núm.5738, pp. 76196-76312.

Catalunya. Decret 27/2003, del 21 de gener, de l'Atenció social primària. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 5 de febrer del 2003, núm. 3815.

Assemblea General de les Nacions Unides (1990). Convenció sobre els drets de l'infant. Recuperat a: https://treballiaferssocials.gencat.cat/web/.content/03ambits_tematics/07infanciaiadolescencia/observatori_drets_infancia/destacats_columna_dreta/Convencio_drets_infancia.pdf

Espanya. Constitució Espanyola, 29 de desembre de 1978. *Boletín Oficial del Estado*, núm. 311.

Assemblea General de les Nacions Unides (1948). Declaració Universal dels Drets Humans. Recuperat a: <https://www.parlament.cat/web/serveis-educatius/drets-humans/index.html>